

Kuopion kaupungin päätösten vaikutusten ennakoarviointi

Kaupunginhallitus 21.10.2024 § 293
7042/00.01.03/2024

Valmistelijat / lisätiedot:

hallintojohtaja Tero Oinonen, p. 044 718 2021
hallintopäällikkö Maikki Rouvinen, p. 044 718 2060
koordinaattori Sanna Korhonen, p. 044 718 2499
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kaupunginhallitus päättää ottaa päätösten vaikutusten ennakoarvioinnissa käyttöön liitteenä olevat ohjeet ja ennakoarviointilomakkeen.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Selostus

Vaikutusten arviointien taustaa

Päätösten vaikutusten arvioinnilla toteutetaan eri lainsäädännöissä olevia arviointiin liittyviä kunnan tehtäviä. Arvioinnin pohjaa eri näkökulmien osalta on mm. laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 §6, hyvinvointi- ja terveysvaikutukset), laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986 §4, sukupuolivaikutukset), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999 §5, kaavan laadinnan yhteydessä), perusopetuslaissa (628/1998 § 3a, lapsen etu), varhaiskasvatuslaissa (2018/540 4 §, lapsen etu) sekä YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa (60/1991, 3artikla, lapsen etu). Arvioinnin tavasta ei ole säädetty. Kuntaliitto on suosittanut kunnille vaikutusten ennakoarvioinnin käyttöön ottamista kunnallisessa päätöksenteossa ja tehnyt arviointiin liittyvää ohjemateriaalia.

Vaikutusten arviointi Kuopion kaupungissa

Kuopion kaupungilla päätösten vaikutusten arviointi nykymuodossaan otettiin käyttöön vuonna 2014. Sitä ennen arviointia tehtiin lähinnä ilmasto- ja yritysvaikutuksista tai se oli satunnaista. Vaikutusten arviointia on vuosien saatossa täydennetty mm. lisäämällä siihen strategiavaikutukset.

Kaupungin olemassa olevan hallinnollisen ohjeistuksen (kaupunginjohtajan johtoryhmä 9.9.2022) mukaisesti toimielinpäätöksentekoon vietävistä päätöksistä valmistellaan päätösten vaikutusten ennakoarviointi. Arvioiminen toteutetaan erillisellä lomakkeella, jossa arvioidaan päätöksen strategiavaikutukset, sekä vaikutukset ihmisiin, ympäristöön ja ilmastoon, kunnan talouteen ja henkilöstöön sekä yrityksiin. Arvioinnit liitetään kokousasian liitteeksi. Lapsivaikutusten laajemmasta arvioinnista on erillinen ohjeistus.

Lapsivaikutusten arviointi on päätetty ottaa Kuopiossa käyttöön osana Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallia. Tavoitteena on, että Kuopiossa on käytössä selkeät ohjeistukset lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamiseksi. Kuopiossa toteutetaan lapsivaikutusten arviointia osana kaikkea päätöksentekoa. Toteutettavan lapsivaikutusten arvioinnin laajuus riippuu päätettävästä asiasta.

Lapsivaikutusten arvioiminen on tehty osana ennakkoarvioinnin ihmisvaikutusten arvioimista tai laajemmin omana erillisenä arviointinaan.

Vaikutusten arvioinnin lomake

Lapsen oikeuksien neljän yleisperiaatteen toteutumisen arvioiminen lisätään omaksi osiokseen ennakkovaikutusten arviointilomakkeeseen. Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta ovat lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen sekä lapsen edun huomioiminen.

Samalla ennakkoarvioinnin lomaketta täydennetään maaseutuvaikutusten arvioinnin osiolla. Maaseutuvaikutusten arvioinnista ei säädetä suoraan lainsäädännössä, se on päätöksenteon ja sen valmistelun avuksi kehitetty menetelmä, jonka avulla voidaan tunnistaa päätösten seuraamuksia maaseudulla asuville ihmisille, alueilla toimiville yrityksille ja yhteisöille.

Lapsi- ja maaseutuvaikutusten osioiden lisääminen osaksi kaikkien ohjeen mukaisten toimielinpäätösten ennakkoarviointia, tuo näkyväksi aiempaa laajemmin päätöksen vaikutuksia lapsen oikeuksien sopimuksen neljän yleisperiaatteen toteutumisen ja maaseudun palveluiden, demokratian ja elinvoiman osalta.

Vaikutusten arvioinnin toteuttaminen ja laajuus

Asian valmistelija yhdessä esittelijän kanssa vastaa päätöksen vaikutusten ennakkoarvioinnin toteuttamisesta ja päättävät sen laajuudesta. Tiedonkeruun ja osallistamisen laajuus riippuu valmisteltavasta aiheesta, jo käytettävissä olevasta tiedosta ja arvioinnin laajuudesta.

Ohjeessa on kuvattu toimielinpäätöstyyppit, joissa ennakkoarviointia ei toteuteta. Näitä ovat mm. yksilöä koskevat asia, hallinnon sisäiset järjestelyt, oikaisuvaatimukset, virkojen täyttäminen, asiat, joista on lainsäädännössä säädetty tai muussa kuntaa koskevassa ohjeistuksessa määrätty sekä toimeenpanoa koskeva asia tai jo aiemmin ennakkoarvioitu asia.

Tavanomaista tarkempi vaikutusten arviointi tehdään osana erilaisten kaupunkitasoisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelua ja kun kyseessä on kaupunkitasoinen muutos palveluissa tai uusi järjestämistapa: mm. kaupunkitasoinen palveluverkkoselvitykset tai toimintaa linjaavat ohjelmat. Lapsivaikutusten tarkempaan arvioimiseen on olemassa oma lomake ja ohje sekä saatavilla koulutusta. Myös tarkemman arvioinnin kohteena on lapsen oikeuksien neljän yleisperiaatteen toteutuminen.

Vaikutusten arviointi

Lapsivaikutusten arvioinnilla toteutetaan ihmisvaikutusten arviointia kohdennetusti lasten ja nuorten osalta ja tuodaan näkyväksi päätöksen vaikutuksia lapsen oikeuksien sopimuksen neljän yleisperiaatteen toteutumisen osalta. Maaseutuvaikutusten arvioinnilla ennakoidaan ihmisvaikutuksia erityisesti suhteessa maaseudulla asuvien palveluihin, demokratiaan ja elinvoimaan.

Vaikutusten ennakkoarviointiin tehty ohje selkeyttää sitä, minkä tasoinen arviointi erilaisten päätösten valmistelussa tehdään ja ohjaa valmistelijan työskentelyä.

Liitteet

7042/2024 liite: Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi_KH_21.10.2024

7042/2024 liite: Päätösten vaikutusten ennakkoarviointilomake

7042/2024 liite: Vaikutusten ennakkoarviointi vaikutusten ennakkoarvioinnista